

Indtast søgeord...

søg!

**Tidehvervs Anliggende    Abonnement / Tidehvervs Forlag    Adresser / Kontakt**

**Forside****Tilbud Tidehverv****Bøger fra Forlaget****Seneste Nummer****Seneste Artikler****ForfatterRegister****Kronologisk Register****Avanceret Søg****Essays****Mindre Artikler****Bog anmeldelser****Prædikener****Eversharp****Sommermødet****Red ægteskabet!****Pakistans Kirke****Islamkritisk Netværk****Folkeskolens****Genmæle****Forældrenes****Børnekommission****Et Tidsbillede**

Af **Claus Thomas Nielsen**, *Tidehverv*, 2014, mart-april, s.45-48.

For snart 20 år siden var jeg til et guldbryllup i et sogn ikke så langt fra mit eget. De fleste af gæsterne tilhørte det gamle landbo-Danmark. Det Danmark, som nu helt er forsvundet, ligesom næsten alle deltagerne i guldbrylluppet er det: En stor forsamling af hærdede gamle landmænd der, tæt på støvets år, stadig for de flestes vedkommende havde deres solide fremtoning. Ansigter gjort smukke af mange års slid i den jyske sol og blæst. Den første halvdel af årene med heste, folkehold, blandet landbrug og selvforsyning, den anden halvdel med traktor, malkemaskiner, med gulmurede flade svinestalde, foderstofkompagni og med kun den lige så hårdtarbejdende kone ved sin side. Brystkasser i oversize, som blev skabt af daglig arbejde med møggreben fra 8-10-årsalderen.

Guldbryllupsmeden var, som altid i forsamlingshusene, elendig, men mere end rigelig. Kun dem, der er gamle nok til at have været på kro før ca. 1980 ved, hvor fed og sort en sovs kan være, og hvor blød og harsk margarineglinsende man kan gøre en løgning. Det bedste var kaffen, kagen og cognacen. Og sammen med cognacen kom også fadene med cigaretter, cerutter og cigarer. Ja, tænk engang!

Halvdelen af gårdmandskonerne tog cerutter, de fleste af mændene cigarer. I dagens festlige anledning. Ja, det var et guldbryllup fra de gode gamle dage. Et selskab hvor Anders Andersen var gledet ubemærket ind som lokal landmand, Per Hækkerup som alkoholiseret og fritidsvoldelig entreprenør og Poul Hartling som den lokale selvhøjtidelige degn.

\*

Jeg vidste det jo ikke dengang, men det skulle være en af de sidste gange, hvor jeg ved en fest mødte det gamle Danmark med solide rødder tilbage til før krigen og før velfærdsstaten. Et Danmark nøjagtig lige så fuld af smålighed, sladder og ondskab, som menneskesamfund nu engang altid er, men også et samfund, hvor der trods alt var meget af den virkelige virkelighed tilbage. Naturligvis ikke på den måde, at de velbeslåede bønder havde ældre tiders ideer om verdens indretning og livsfilosofi eller politik - de var på disse områder næsten lige så mærkede som alle andre af mange års statslig opdragelse gennem medierne. Men de moderne holdninger var noget rent ydre. Et stykke tøj, de havde fået tvunget ned over sig, og som først deres børn følte sig helt hjemme i. En del af dem havde ligefrem i al hemmelighed stemt på Glistrup et par gange. Som en stille protest. Men samtidig tog de troligt til vælgerforeningsmøder i Venstre og protesterede ikke mod partiets medvirken til opbygningen af den totale stat.

I deres holdning til deres personlige liv, til børneopdragelse, til moral og til de fleste andre nære ting havde de imidlertid stadig bånd tilbage til landbolivet for 100, 200 og 300 år siden. De holdt blot holdningerne for sig selv. De levede stadig selv efter dem, men gav dem ikke videre. Børnene kom alle til at leve i velfærdens parcelhusdanmark med dets nationaliserede privatliv. Kristoffer fra svinefarmen kan i dag ikke skelnes fra Kristoffer fra Risskov.

En halv snes højskolesange fik næsten det høje loft til at løfte sig. Fædrelandssange kunne blandt disse landmænd for 20 år siden stadig synges helt uden smil og uden ironisk distance. De fleste havde været på højskole i 1920'erne eller 30'erne og en del af dem netop dér mødt deres ægtefælle.

De eneste i selskabet, som ikke sang med, var guldbryllupsparrets børn og børnebørn. De fleste vil jo det bedste for deres børn og ønsker derfor, at deres børn gnidningsfrit skal kunne konkurrere i den virkelighed, der bliver deres. Og alle disse landmænd havde i deres voksenliv åbenbart, formentlig uden at have tænkt bevidst over det, fået en klar fornemmelse af, at det heller ikke ville være formålstjenligt at give denne del af deres dannelse videre til børnene. Børnene kendte Otto Leisner langt bedre end de kendte Grundtvig. Kulturkløfter mellem forældre og børn har jo altid samme årsag, nemlig at forældregenerationen ikke tror nok på sine værdier til, at den finder det besværet værd at give dem videre til næste generation.

\*

Til cognacen var det så den gamle præsts tur til at tale. Han boede nu som pensionist et stykke fra sognet. Men han havde været sognets præst i mere end 30 år. Han var 7. generation af præster i sin slægt. De fleste af hans brødre og onkler var også præster. En fætter-kusinefest kunne udgøre den hellige almindelige grundtvigske folkekirkes uofficielle synode, hvilket gjorde det helt naturligt for dem at modsætte sig, at folkekirken fik mere officielle magtorganer.

En af forfædrene havde siddet ved Grundtvigs fødder i Vartov og været med, når mesterens alderdomssalmer blev uropført.

Konen var naturligvis også af præste- og højskoleslægt. Hun så så lille ud ved siden af manden. Helt uden landbokonernes vejrbitte røde ansigter og uden cerut i munden. Men altid storsmilende. Når hun så på manden, medens han talte, havde hun et tilbedende og smilende blik, kun Nancy Reagan kunne konkurrere med.

Guldbrudeparret var nogle af præstens og præstekonens gode venner. De kendte hinanden fra menighedsrådet, fra Kirkeligt Samfund, fra højskolebestyrelse og meget mere. Og præsten var netop en præst af den solide kernegrundtvigske slags. Meget omfangsrig og meget rødmosset. Rødmosset på den sunde og livskraftige måde. Vel var blodtrykket højt, sagde lægen, men det var af ren livskraft, svarede præsten. Man fik med nødvendighed forstørret hjerte, når man var jorden så tro som denne præst.

Hans stemme var stor og klangfuld. Engang imellem voksede den ligefrem til dobbelt styrke og størrelse. Netop sådan som grundtvigske højskolelærere engang brugte det, når de genfortalte nordisk mytologi. Når de kom frem til Stærkodders kampe under Bravallaslaget eller til Bjowulfs mest dramatiske sværdhug, voksede deres stemmer til tordenstyrke, og alle de indkommanderede bondesønner hoppede i sæderne. Præsten havde ganske vist aldrig haft et våben i hånd, og som næsten hele det grundtvigske højskoleledanmark havde også denne slægt for en gangs skyld holdt hovedet lavt under besættelsen. Men tale om våben, det kunne den gamle præst.

\*

Sværdhug var der også i hans tale denne festlige aften i forsamlingshuset. Stor og dramatisk, klangfuld og venskabelig. Kærlig og drillende. Han talte længe, men ingen syntes det var for længe. Han var kendt som en fremragende taler, der stadig turnerede med sine foredrag i det grundtvigske miljø. I hans præstetid mindskedes kirkegangen meget mindre i hans sogn end i nabosognene. Mange kom bare for at høre ham tale. Indholdet var bestemt ikke uden betydning, (omend det oftest var stort set umuligt at genfortælle), men stemmen og betoningen var så hyggelig og favnende og ærkegrundtvigsk. Man følte sig altid så underlig tryk, når man gik fra hans prædikener og foredrag.

Det var fra begge sider modvilligt, da han forlod sognet som 70-årig. Og han var glad hver gang, der bød sig en lejlighed til at komme hjem. Hvor han nu boede, så folk kun en tilfældig, lidt for rødmosset, alt for tyk og dårligt gående pensionist. Men når han kom hjem til sognet, var han stadig præsten. Den eneste præst. Han, som i mands minde havde døbt, konfirmeret, viet og begravet.

Og der var ikke kommet nogen efterfølger. Sognet var blevet sammenlagt og præstegården solgt til Tvind.

Talen denne aften levede da også op til hans bedste. Anekdoterne fra sognets liv flød lifligt fra ham, og man kedede sig ikke et øjeblik. Efterhånden blev talen mere eksistentiel. Han kom ind på, at både han selv og guldbrudeparret nærmede sig livets afslutning. Det fik ham til at tale om mennesket, som dette flygtige lille væsen, der passer sin mark på denne lille klode i et planetsystem i udkanten af mælkevejen. Universet er stort og tomt og koldt og mørkt, men vi skal gøre vores pligt. Være jorden tro.

Så genfortalte han, medens Nancy Reagan stadig smilede henført, universets historie fra big bang, hvide dværge, sorte huller, stjernebobler, galakser, planetsystemet, ursupper og amøber, padder, øgler, menneskeaber og frem til i dag. Højdepunkterne kom som malmfulde sværdhud. Hvis man blot hørte stemmen, troede man, han genfortalte Snorri Sturlasson. Men det var formentlig snarere Tor Nørretranders, han havde denne del af talen fra.

\*

Den underfulde fortælling om universets gang slutter imidlertid, fortsatte præsten, ikke med os i dag.

Også vi vil visne bort og andre ville komme. Som små døgnblomster skyder vi op og visner bort, og andre følger os. Og som vore liv udslukkes, således vil også hele menneskearten engang visne bort. Thi således er alle arters skæbne.

Engang vil også solen brænde ud, jorden og de øvrige planeter vil falde ud af deres baner. Snart efter vil det hele blive opslugt af hvide dværge og sorte huller. Ja engang vil de sorte huller, sagde den nyeste videnskab, opsluge hinanden og hele universet blive samlet i et enkelt punkt ligesom før big bang. Et punkt uden afstand, uden lys og uden tid, thi også tiden var en konsekvens af det første brag. Og når der ikke længere er nogen tid, så er der heller ingen fortid. Og det betyder - og nu steg præstens tale til den rene torden - at vi som er samlede her i dag, ikke blot er blevet til intet, nej vi har aldrig været! Medens der lystigt blev nippet til cognacen, de fyldte chokolader blev delt rundt, og cigartågerne steg til vejrs mellem de veltilfredse let glinsende ansigter, gentog han: "Vi har aldrig været!" Der lød en bifaldende mumlen. Formentlig ikke over selve ordene, men over at præsten virkelig talte så smukt og henført. Han kunne endnu, den gamle. Og de erfarne i forsamlingen vidste også hvilke kodeord, der nu snart ville komme: At leve i ansvar, at se til himlens fugle, at

leve i øjeblikket, at være jorden og menneskelivet tro. Som Sisyfos at rulle stenen op vel vidende at den snart ruller ned igen.

At blive til intet og aldrig have været, fortsatte præsten med en nu varm og blid stemme, er vores skæbne som mennesker. Det er, hvad videnskaben kan lære os. Vi har aldrig været til. Og hvad videnskaben siger, må vi ikke ignorere. Ja, i virkeligheden havde videnskaben siden præstens ungdom ikke sagt noget nyt, thi det var jo rigeligt at erkende, at mennesket vil forsvinde. Fortiden findes kun i erindringen, så når vi hver især om 200 år er glemte, så har vi i virkeligheden aldrig været. Vi fødes over en grav, der er et pludseligt glimt af lys, og så er det nat igen.

Det er vores skæbne, og det har vi mennesker altid vidst. Alt for ofte har vi blot gemt os i religionernes tåger. Deres tale om et andet og virkeligere liv, deres tale om et liv efter døden, om at vi skal mødes igen. Ja også i Bibelen, også i Det nye Testamente havde disse illusioner sneget sig ind. Der er masser af uevangelisk løgn i Det nye Testamente, understregede præsten. Al denne snak om myter og mirakler, om at blive frelst ud af dødens verden. Alle disse forsøg på at flygte fra livet med næsten. For det meste havde disse løgne helt domineret kirkens liv.

\*

Men midt i al dette religiøse sludder lyste Jesu Kristi kors så meget desto stærkere. Korset, det er ikke løgn og fantasi. Korset er ikke en flugt fra verden. Korset er ikke religion. Det er det modsatte. Korset slår som et sværd alle illusioner i stykker. Korset viser ikke væk fra verden. Korset er jord under neglene og mudder på træskostøvlerne. Det er jordisk, det er konkret, det beskriver menneskelivet klart og ærligt. Jesus ville være jorden tro. Se til himlens fugle. Se til markens blomster, sagde Jesus. Derfor blev han korsfæstet af de religiøse himmelstræbere. Men de kunne ikke slå hans ord ihjel. Hans ord opstod fra de døde. Ikke Ham, men ordet om ham opstod. Han var jorden så tro, at han blev til jord. Men ordet opstod. Ordet om korset. Om øjeblikket. Om det jordiske. Om at se virkeligheden i øjnene. Som Jesus gjorde det, om end allerede disciplene og evangelisterne misforstod ham. De tænkte religiøst. De forrædte ham. De skabte løggen i Det nye Testamente.

Præsten fortsatte lidt i samme rille, og for første gang var det, som om forsamlingens opmærksomhed svækkedes. Men det var såmænd også ganske kærkomment. Det gav mulighed for at tilfredsstille smagsløgene. Kort efter var præsten på sporet igen. Han henvendte sig nu atter direkte til sin gamle ven, brudgommen. De havde begge haft gode liv. Liv med mange øjeblikke. Og de havde haft mange gode øjeblikke sammen. De havde begge levet et liv på jorden i denne lille afkrog af universet. Ingen af dem synes for så vidt, at deres liv var brugt op, og det kunne da naturligvis være hyggeligt sådan at mødes igen helt uden gift og podagra. Men sådan var verden nu engang ikke. Og godt for det. Af jord er vi kommet, til jord skal vi blive. Når der ved graven siges, "af jorden skal du igen opstå", så er det naturligvis ikke henvendt til den døde, som ikke kan høre noget. Det er henvendt til os, som står ved graven. "Vi skal stå op, løfte vores kors og gå ud og leve vores liv i ansvar. I øjeblikket. Tro mod menneskelivets vilkår. Tillykke med guldbrylluppet og tak for de mange gode øjeblikke. Vi synger O Kristelighed."

\*

Præsten satte sig. Dybt bevæget. Det var salen også. Det var festens smukkeste tale, præcis som alle havde forventet. Der var tilsyneladende ingen som fandt, at sangen modsagde præstens ord, og det mente han heller ikke selv. Igen løftede taget sig næsten. Men dem, der sang, var atter kun brudeparrets egen generation. Deres børn og børnebørn ikke så meget som åbnede munden. Det havde de aldrig lært.

Min borddame var brudeparrets datter. Det eneste, vi hidtil have talt om, var mode og amerikanske tv-serier og hendes angiveligt hjernetomme eksmænd og deres nye koner. Men hun havde lyttet opmærksomt til talen, og hun var, modsat alle andre, kommet til at se mere og mere sur ud, som den skred frem, og hun drak den ene slurk vin efter den anden.

Hun virkede lettere ustabil og stemmen var allerede en smule sløret. Præsten sad lige over for, og da sangen var færdig, spurgte hun ham inkvisitorisk: "Når du er præst, skal du så ikke tro på det?" Præsten så spørgende ud, og hun greb et eksempel ud af luften: "Præst, jeg har hørt en historie om, at Jesus går på vandet. Tror du på det?" Præsten begyndte på en mindre udredning om den verden af ånder og mirakler, man levede i på Jesu tid, og om vi da heldigvis var kommet ud over, så vi nu kan se det sande indhold af Jesu forkyndelse.

Men damen ønskede et klart svar, og efter 10 minutter kom endelig det nej, hun ønskede.

"Men hvorfor ikke?" ville hun vide. Præsten var nu irriteret og svarede, at man nu engang ikke kunne gå på vandet. Det strider mod naturens love.

"Du er en nar", busede det ud af min borddame, men heldigvis ikke henvendt til mig. "Ja, jeg tror ikke selv på al jeres kristne ævl, jeg går til yoga, men siger I ikke hver søndag, at Gud blev menneske? Hvis det er sandt, hvorfor f.... skulle han så ikke kunne gå på vandet? Hvis han er Gud, hvis han er den, som har skabt verden, som har skabt alle dine naturlove, hvorfor skulle han så ikke kunne være hævet over dem.

Hvorfor skulle han så ikke kunne stå op af graven og tage min far med sig op i jeres fu..... himmel?"

"Præst du er en nar. Du tror ikke på Gud. Det er det, alle din flommefede ord handler om. Du tror ikke på Gud og har aldrig gjort det. Du tør sikkert ikke. Bangebuks som du er. Du tror ikke på Gud, det er din hele hemmelighed. Og derfor ønsker du heller ikke, at andre skal det. Derfor siger du, at man ikke kan det. Du er en pauseklovn, intet andet."

På dette punkt blev præsten reddet af sin forstørrede prostata, der gav ham en god anledning til at undskylde sig og forlade bordet.

Min berusede borddame glemte snart efter emnet, og jeg er sikker på, at også præsten havde glemt hele samtalen, inden han glad og veltilfreds kom tilbage, placerede cigaren midt i sin kødfulde mund og følte sig jorden så inderligt tro.

*Claus Thomas Nielsen.*